

Datum
2017-01-31

Diariernr
2015-102337, 2016-100593

Er beteckning
Mål nr 8311-16

Förvaltningsrätten i Linköping
Box 406
581 04 LINKÖPING

Mål nr 8311-16 Laforsen Produktionsnät AB ./.. Energimarknadsinspektionen

Energimarknadsinspektionen (Ei) bestrider ändring av det överklagade beslutet. Ei vidhåller vad myndigheten har anfört i det överklagade beslutet med följande tillägg.

Ei yttrar sig idag över sammanlagt nio överklaganden av Ei:s beslut om slutliga intäktsramar 2012–2015. Sammantaget anser de elnätsföretag som har överklagat att de under alla förutsättningar, oberoende av om de har överklagat sitt ursprungliga beslut om intäktsram, begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen (1997:857) eller begärt omprövning efter tillsynsperioden enligt 5 kap. 12 § ellagen, alltid ska ha rätt till en ny intäktsram efter tillsynsperioden fastställd utifrån en dom avseende ett annat elnätsföretags intäktsram. I de aktuella fallen skulle det innebära att intäktsramen beräknas med schablonmetoden, utan tillämpning av den s.k. övergångsmetoden, och 6,5 procent i kalkylränta. Dessutom anser de att felaktigt rapporterade uppgifter alltid ska kunna ändras till deras fördel. Ei delar inte företagens uppfattning.

1 Ei:s process

Ei vill inleda med att tydliggöra Ei:s process gällande besluten om intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015. Ei fattade ursprungliga beslut om elnätsföretagens intäktsramar under hösten 2011. Högsta förvaltningsdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd kom den 23 mars 2015. Därefter inkom cirka 120 ansökningar om begäran om följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen fram till slutet av juni 2015. Under våren 2015 till oktober 2015 arbetade Ei med att fastställa intäktsramarna för tillsynsperioden 2016–2019. Därefter påbörjade Ei arbetet med att hantera de ärenden som blev återförvisade från förvaltningsrätten till Ei för tillsynsperioden 2012–2015. I dessa ärenden fattade Ei nya beslut under januari och februari 2016. I april 2016 påbörjade Ei arbetet med att fatta slutliga beslut för tillsynsperioden 2012–2015. De första besluten meddelades i juni och sedan löpande fram till december 2016. Ei avgjorde samtidigt frågan om följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen.

2 Utgångspunkter för bedömningen

Ei vill också inledningsvis översiktligt redogöra för myndighetens analys av regelverket och hur Ei ser på processen med fastställandet av intäktsramarna. Såsom regelverket är uppbyggt medför varje beslut om intäktsram i princip minst två efterföljande beslut som påverkar ramen. Det första är en följd av avstämningen efter tillsynsperioden, dvs. den typ av omprövningsbeslut som det aktuella målet avser, som Ei kallar slutliga beslut om intäktsram. Vid denna omprövning indexeras också de olika delarna av intäktsramen till respektive års prisnivå och justering görs utifrån kvaliteten. Det andra är en följd av att intäkterna jämförs med intäktsramen. Om ett elnätsföretag har haft högre eller lägre intäkter än den slutliga intäktsramen medger påverkar det intäktsramen för nästföljande tillsynsperiod. Till detta kommer ändringar till följd av överklaganden och begäran om följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen samt eventuella omprövningar under tillsynsperioden enligt 5 kap. 10 och 11 §§ ellagen.

En grundläggande utgångspunkt vid omprövningen efter tillsynsperioden (s.k. avstämning) är att regelverket om intäktsramarna är en förhandsreglering med syfte att skapa förutsägbarhet för såväl kunder som företag. Det beslut som fattas före tillsynsperioden är grunden för de omprövningar som kan ske därefter. En annan viktig utgångspunkt är att regleringen är till för att skydda kunderna mot oskäliga avgifter och att trygga elförsörjningen. Det ska också beaktas att det i ellagen finns specifika regler om omprövning av intäktsramar (speciallagstiftning). Möjligheterna till omprövningar utöver de som följer av speciallagstiftningen i ellagen ska därför bedömas restriktivt. Av betydelse för denna grundinställning är också det förhållandet att elnätsföretagen är en "kvalificerad part" och därmed kan förutsättas bevaka sin egen rätt.

Syftet med omprövningen efter tillsynsperioden är endast att Ei, efter elnätsföretagets begäran eller på eget initiativ, ska ersätta de prognoser som har legat till grund för det tidigare beslutet med faktiskt utfall. Detta framgår av 5 kap. 12-14 §§ ellagen och av förarbetena (prop. 2008/09:141 sid 109). Denna omprövning avser naturligtvis det senaste avgörandet som vunnit laga kraft för respektive företag. Det är det beslutet som ska omprövas. De metoder och uppgifter som avses i 5 kap. 14 § ellagen är de som följer av det beslut som ska omprövas. Allt annat vore orimligt. Detta innebär att Ei har lagt beslutet efter återförvisning alternativt domen till grund för omprövningsbeslutet i det fall företaget har överklagat. Det innebär även att Ei har utgått från de metoder och uppgifter som blev efter en tillämpning av 5 kap. 15 § ellagen i det fall elnätsföretaget har ansökt om sådan följdändring och fått den beviljad.

Ei har således beräknat intäktsramen med schablonmetoden utan övergångsmetod och en kalkylränta om 6,5 procent för de elnätsföretag som antingen har överklagat eller ansökt om följdändring i dessa delar. Ei har behandlat alla dessa elnätsföretag på ett likadant sätt. Detta innebär i sin tur att de elnätsföretag som varken har överklagat eller begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen har fått ett beslut efter tillsynsperioden i enlighet med det ursprungliga beslutet. Dessa elnätsföretag har således fått sitt beslut efter tillsynsperioden beräknat med schablonmetoden med övergångsmetod och en kalkylränta om 5,2 procent. Även dessa elnätsföretag har Ei behandlat på ett likadant

sätt. Ei har alltså för samtliga företag utgått från det senaste lagakraftvunna beslutet, dvs. det beslut som ska omprövas, för just det elnätsföretaget. Alla elnätsföretag har på så sätt behandlats lika utifrån de objektiva förutsättningarna.

Ei har utifrån metoderna och uppgifterna i det senaste lagakraftvunna avgörandet enligt ovan beräknat den slutliga intäktsramen utifrån om 5 kap. 12-14 §§ ellagen varit tillämpliga eller inte. Det innebär att Ei har beräknat intäktsramen med hänsyn till faktiskt utfall om elnätsföretaget har ansökt om att intäktsramen ska ökas eller om Ei på eget initiativ har minskat intäktsramen. Detta innebär i sin tur att de företag som inte har ansökt om en ökning av intäktsramen eller där Ei inte på eget initiativ ska minska intäktsramen har fått intäktsramen fastställd utifrån de prognoser som den ursprungliga intäktsramen beräknades med. De prognoser som har legat till grund för de ursprungliga besluten om intäktsram gäller investeringar, utrangeringar och opåverkbara kostnader. Övriga delar påverkas alltså inte av omprövningen enligt 5 kap. 12-14 §§ ellagen.

3 Elnätsföretagets ansökan om följdändring

När Ei före perioden fattade beslut om intäktsram för Laforsen Produktionsnät AB (elnätsföretaget) gjordes redan i detta skede ett avsteg från den dåvarande schablonmetoden med övergångsmetod. Ei bedömde att det var nödvändigt att använda en annan metod än schablonmetoden för att intäktsramen skulle bli skälig. Intäktsramen fastställdes istället utifrån de historiska intäkterna. Ei:s överväganden i denna del framgår av beslutet. Metoden som användes innebär att varken schablonmetoden, övergångsmetoden eller någon kalkylränta användes vid beräkningen av elnätsföretagets intäktsram. Elnätsföretaget överklagade inte detta beslut vilket innebär att beslutet har vunnit laga kraft. Frågan om Ei haft rätt att göra avsteg från schablonmetoden (med eller utan övergångsmetod) har alltså inte blivit prövad av domstol.

Elnätsföretaget tycks mena att de ska få sin intäktsram omprövad enligt 5 kap. 15 § ellagen enbart på grund av att de är nätkoncessionshavare. Ei anser dock att både lag och förarbeten är tydliga med att tillämpningen av 5 kap. 15 § ellagen förutsätter att domen har koppling till beslutet för det aktuella elnätsföretaget. I förarbetena anges följande (prop. 2008/09:141 sid 109).

Det kan vara påkallat att ändra ett nätföretags intäktsram med anledning av att en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett annat nätföretag. Av första stycket framgår att en följdändring kan ske om grunden för ändringen av det andra nätföretagets intäktsram är tillämplig även för intäktsramen för andra nätföretag. Det kan t.ex. vara fråga om en justering av avkastningen på grund av att en procentsats vid användandet av WACC-metoden har ändrats eller att en standardkostnad för en investering har justerats uppåt.

Det är endast möjligt att ompröva en intäktsram enligt 5 kap. 15 § ellagen om domstolen har ändrat ett beslut och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för en annan nätkoncessionshavare. Ei har inte beräknat elnätsföretagets intäktsram med vare sig schablonmetod, övergångsmetod eller kalkylränta. Grunden för omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen är därför inte tillämplig för elnätsföretaget.

4 Omfattningen av omprövningen efter tillsynsperioden

De möjligheter som finns enligt ellagen att få ett fattat beslut ändrat på det sätt som elnätsföretaget begär är att överklaga beslutet eller att begära följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Elnätsföretaget valde att inte överklaga sitt beslut och Ei har avslagit ansökan om omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen. Såsom Ei har uppfattat det hävdar elnätsföretaget också att Ei oavsett detta ska tillämpa schablonmetoden och 6,5 procent kalkylränta vid omprövningen efter tillsynsperioden.

4.1 Beslutet efter avstämningen är inte ett helt nytt beslut

Den omprövning som Ei gör efter en begäran om omprövning efter tillsynsperioden är inte ett helt nytt beslut i den mening som elnätsföretaget tycks göra gällande. Beslutet är endast en konsekvens av att regleringen är en förhandsreglering och hade aldrig varit aktuellt om det inte vore för att den fastställda intäktsramen i vissa delar innehåller prognoser. Syftet med möjligheten att få intäktsramsbeslutet omprövat efter tillsynsperioden är endast, vilket framgår av såväl ellagen som förarbetena (prop. 2008/09:141 s. 40 ff.), att kunna ersätta prognoserna med faktiskt utfall. Möjligheten till omprövning efter tillsynsperioden syftar således inte till att återigen fatta ett helt nytt beslut om intäktsram. En sådan hantering skulle innebära att vi gått från en förhandsreglering till en reglering i efterhand, vilket står i strid med elmarknadsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG). Slutsatsen är således att det lagakraftvunna ursprungsbeslutet ska kvarstå även efter tillsynsperioden förutom i de delar som ska ändras enligt specialreglerna om omprövning i 5 kap. 12-14 §§ ellagen.

De elnätsföretag som inte har begärt omprövning enligt 5 kap. 12 § ellagen och där Ei inte heller på eget initiativ omprövar efter tillsynsperioden, kommer att ha en intäktsram som är fastställd utifrån elnätsföretagets prognoser. Detta är, som en jämförelse med elnätsföretagets och Ulrik von Essens argumentation om "i en objektiv mening materiellt felaktiga beslut", minst lika materiellt felaktigt. Detta är dock en helt korrekt hantering som beror på att elnätsföretaget inte begärt omprövning efter tillsynsperioden. Lagstiftningen utgår nämligen ifrån att elnätsföretagen bevakar sina rättigheter och utnyttjar ellagens möjligheter till överklagande, följdändring och omprövning om de så önskar.

Det går inte heller, såsom elnätsföretaget menar, att jämföra omprövningen efter tillsynsperioden med situationen där Ei ska fatta ett helt nytt intäktsramsbeslut. I det fallet där ett elnätsföretag inte har en intäktsram och Ei ska fastställa en sådan för en framtida period utgår Ei självklart från den gällande praxis som finns på området, så har också skett, se exempelvis beslut i ärende med dnr. 2014-102369 (bilaga 1). Den jämförelse som Ulrik von Essen gör med underkända föreskrifter är av samma anledning missvisande. Det är mer relevant att jämföra med Ei:s beslut enligt 3 kap. 6-7 §§ ellagen avseende villkor för anslutning till elnätet. Ei använder i dessa ärenden en särskild schablonmetod. Det är upp till varje part i varje enskilt anslutningsärende att överklaga

om de anser att beslutet ska ändras. Om domstolen efter ett sådant överklagande ändrar Ei:s metod medför det inte att de som inte har överklagat Ei:s beslut har rätt att få sina beslut ändrade i enlighet med domstolens dom. Ei:s beslut har i de fallen vunnit laga kraft. Den som inte har bevakat sin rätt i denna del kan alltså inte i efterhand komma med en begäran om ett nytt beslut i samma sak utifrån den av domstolen senast fastställda metoden. Ei ska däremot givetvis i beslut efter domen beakta ny praxis i sin tolkning av lagen. Detta är förövrigt inte enbart utgångspunkten inom Ei:s område utan en grundläggande juridisk utgångspunkt. En annan sak är att det enligt förvaltningsrättsliga principer finns en möjlighet för en myndighet att under vissa omständigheter ompröva beslut även om de vunnit laga kraft.

Omprövningen efter tillsynsperioden kan därför inte resultera i en ändring av de metoder och uppgifter som har legat till grund för det ursprungliga lagakraftvunna beslutet. I och med att elnätsföretaget inte har ansökt om en höjning av ramen enligt 5 kap. 12 § ellagen kan omprövningen inte heller leda till en högre ram än den ursprungliga.

4.2 Det är svårt att överblicka konsekvenserna av elnätsföretagets tolkning

Elnätsföretagets tolkning av skyldigheterna för Ei att ändra beslut efter tillsynsperioden kan vid en första anblick tyckas enkel och självförklarande. Vid en generell tolkning av dessa möjligheter är det dock viktigt att fundera över vad principerna innebär om omständigheterna skiljer sig från de nu aktuella. Vad innebär tolkningen t ex om endast ett fåtal elnätsföretag överklagar det ursprungliga beslutet och får en ändring i en fråga som kan gälla flera elnätsföretag, men där det inte går att veta utan ytterligare utredning. Ska Ei då efter tillsynsperioden alltid utreda om motsvarande förutsättningar är aktuella för andra elnätsföretag och då oberoende av om elnätsföretagen begär det eller inte? En dom skulle också kunna innebära en metodändring som för vissa elnätsföretag leder till en högre ram och för andra en lägre. Ska Ei då ändra ramen för samtliga elnätsföretag oberoende av om det ger en högre eller en lägre ram, eftersom Ei annars kan anses fatta beslut som i någon slags objektiv mening är materiellt felaktiga? Hur förhåller sig denna påstådda skyldighet för Ei att ompröva till kravet i 5 kap. 12 § ellagen där det krävs en ansökan från elnätsföretagen för att Ei ska kunna besluta om en högre ram? Hur ska det avgöras om ramen blir högre eller lägre enligt 5 kap. 12-13 §§ om både metoder, uppgifter och prognoser/faktisk utfall ska ingå.

Sammanfattningsvis är elnätsföretagets tolkning av skyldigheterna att ompröva beslut efter tillsynsperioden mycket långtgående och kan antas medföra en rad gränsdragningsfrågor. Den kan också antas medföra att Ei framöver blir tvunget att lägga mycket stora resurser på att utreda vilka metoder som ska läggas till grund för varje enskilt elnätsföretags slutliga intäktsram. Detta kan inte antas ha varit avsikten med omprövningen efter avstämning, som enligt ovan endast syftar till att ersätta prognoser med faktiskt utfall.

Detta yttrande har beslutats av chefsjuristen Hanna Abrahamsson. Föredragande har varit juristen Mona Karlsson.

Hanna Abrahamsson

Mona Karlsson

Bilaga

1. Beslut om fastställande av intäktsram, dnr 2014-102369